

BEHEERFICHE RIJVEN EN MAAISEL AFVOEREN

Door Jorn

foto: Viktor Vranken

INLEIDING

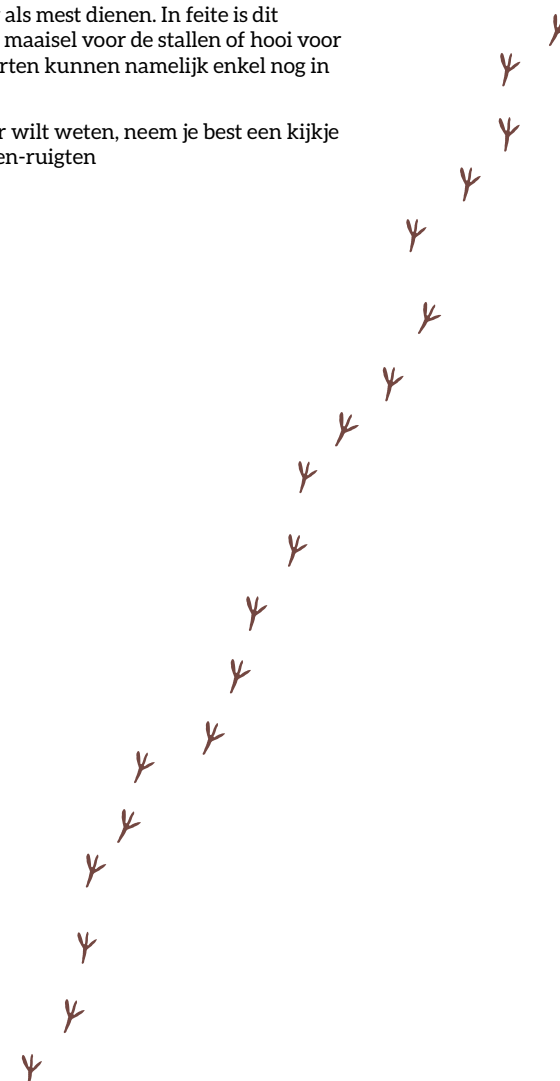
Een typische zomerse beheeractiviteit is het afvoeren van gemaaid gras. Er wordt 's zomers namelijk 1 à 2 keer gemaaid en afgevoerd om te zorgen dat er niet te veel grondstoffen in de natuur achterblijven. Bij dit werkje hoort het bijeen rijven van het maaisel, het geheel weg krijgen en zo een veld mooi opgeruimd achterlaten.

WAT IS HET NUT VAN MAAISEL AFVOEREN?

We willen het grasland verschralen en daarvoor halen we voedingsstoffen weg. Minder voedingsstoffen zorgt namelijk voor meer biodiversiteit omdat er meer niches in het landschap ontstaan; planten moeten hun best doen om die voeding te verkrijgen. Meer plantensoorten zorgt dan weer voor meer insecten enzovoort. Afhankelijk van type grasland kan je hierdoor veel variatie verkrijgen. Je kan dat goed zien in de lente voor er gemaaid wordt en ongeveer een maand of iets later na het maaien, wanneer de zomerplanten in bloei staan.

Om deze variatie te bereiken is maaien alleen onvoldoende, het maaisel moet ook afgevoerd worden zodat de planten niet opnieuw als mest dienen. In feite is dit gebaseerd op oude landbouwtechnieken, waarbij maaisel voor de stallen of hooi voor de dieren verzameld werd. Veel van onze diersoorten kunnen namelijk enkel nog in dat soort landbouwlandschappen overleven.

Er valt veel te zeggen over graslanden. Als je meer wilt weten, neem je best een kijkje op <https://www.ecopedia.be/pagina/graslanden-en-ruigten>

HOE DOE JE DAT, MAAISEL AFVOEREN?

Meestal begin je deze beheerwerken met maaisel dat op een veld verspreid ligt. Je moet dit in kleine hopen bijeen rijven (een rijf lijkt een beetje op een grote hark). Die hopen kunnen dan afgevoerd worden, wat meestal gebeurt door ze met een riek in een zak, draagberrie of kruiwagen te kappen. Die kunnen dan naar een centraal verzamelpunt gebracht worden: een maaiselhoop of een tractor die het naar een andere locatie brengt. Hier moet je je niet te veel zorgen over maken: Natuurpunt of een andere partner regelt dit deel normaal gezien.

Dit is op zich eenvoudig, maar het is wel wat werk: je hebt met het rijven nooit alles mee en er moeten vaak nog kleine restjes maaisel opgeruimd worden (we noemen dit ook wel 'nakammen'). Daar ben je wel even mee bezig!

WAT KUNNEN DE LEDEN DOEN?

Er zijn twee grote taken die de leden kunnen doen bij deze beheerwerken. Het eerste is het maaisel bijeen rijven. De tweede taak is het maaisel in een zak (of draagberrie, ...) doen, zodat het weg gebracht kan worden.

Er is ook nog een taakje: op de verzamelplaats (of dat nu een maaiselhoop of een tractor is) moet iemand het maaisel wat binnen de perken houden (door bijvoorbeeld op de hoop te springen/dansen/...) Dit is een kleiner taakje, maar eentje dat piepers graag uitvoeren!

WAT MOET DE BEGELEIDING DOEN?

Voor de begeleiding zijn er twee grote taken: zorgen dat er beheerd kan worden en zorgen voor veiligheid.

EERST EN VOORAL HET BEHEREN:

- Maaien/op voorhand maaien/zorgen dat er gemaaid is.
- Zelf rijven: het goede voorbeeld geven!
- Opruimen: piepers rijven niet altijd even proper, dus de kleinere, laatste restjes maaisel (het nakammen) moet je vaak zelf nog doen.
- Draagberries/zakken/kruiwagen dragen: dit is soms te zwaar voor de piepers.
- Mensen aan het werk zetten.

DE TWEDE GROEP VAN TAKEN HEEFT BETREKKING OP DE VEILIGHEID:

- Zorgen dat piepers niet onderaan in een zak met gras belanden. Dit lijkt misschien stom, maar zelf leiding heeft af en toe zin om in zo'n zak te duiken.
- Tonen hoe leden met rijven/rieken moeten werken.
- Zorgen dat er geen piepers met een riek in een andere pieper zitten.
- Genoeg water voorzien/iedereen in het oog houden: aangezien rijven meestal doorgaat in de zomer, op een grasveld (waar minder schaduw is), is dit zeer belangrijk.

Als begeleider ben je meestal met deze twee types taken tegelijkertijd bezig. Dat is geen probleem, maar vergeet vooral zelf niet te genieten van het mooie werk!

Voorzie ongeveer per 5 piepers een begeleider als jullie nog niet veel ervaring hebben met rijven.

WELK MATERIAAL IS NODIG?

- Rijven: iets grotere harken, je gebruikt ze ongeveer op dezelfde manier.

--> Zorg dat je de rijven altijd op een centrale plaats verzamelt en achterlaat. Je raakt deze makkelijk kwijt in een veld!

- Draagberries (ev.)/zakken om het maaisel in te verzamelen

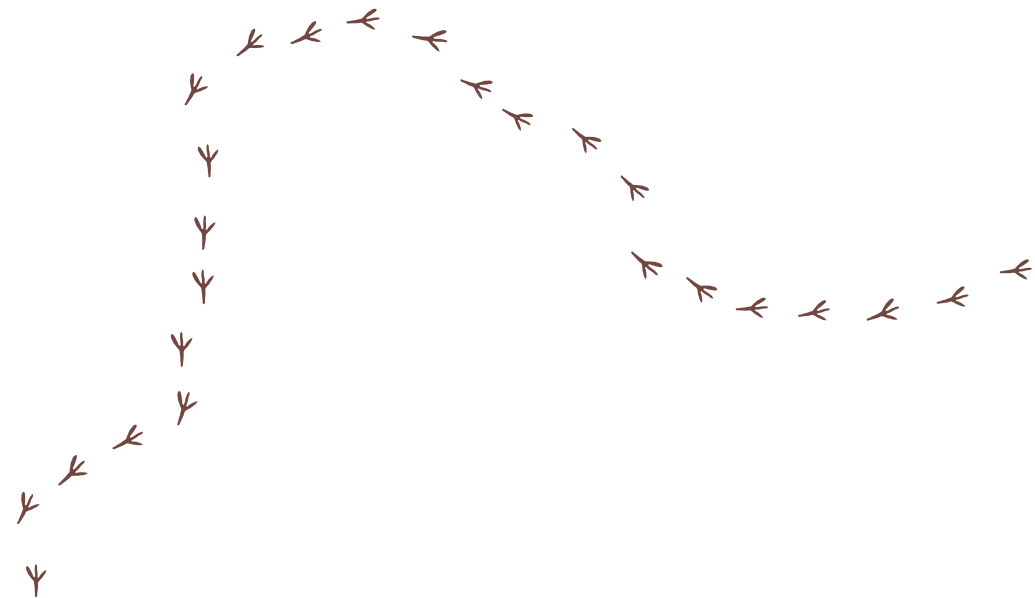
--> Deze zijn vaak groot en lomp, dus niet zo handig voor kleine piepers om te gebruiken.

- Rieken: nodig om een grote hoop gras gemakkelijk te verplaatsen

--> Wanneer je wandelt met een riek, is het belangrijk om de punten naar de grond en weg van je te houden (zodat je er niet op kan vallen en niemand anders kan aanvallen).

WELKE VOORBEREIDING IS NODIG?

- Er moet gemaaid zijn voor je maaisel kan opruimen. Meestal doet de beheerder dit op voorhand (bv. Natuurpunt), maar je kan ook met de leiding maaien (bijvoorbeeld met de zeis, stevige teambuilding!)
- Voorzie materiaal (eventueel voorziet de terreinbeheerder dit). Zorg sowieso voor EHBO-materiaal, water en een vieruurtje (dat motiveert piepers en leiding).

WAT ZIJN DE GEVAREN?

Enerzijds moet je opletten met het materiaal: vooral de rieken zijn scherp – steek deze in de grond als je ze niet gebruikt. Anderzijds werk je in de zomer (dus het is warm) op een grasland (dus er is weinig schaduw). Zorg voor voldoende water en pauzes in de schaduw!

WANNEER DOEN WE DIT HET BEST?

Sowieso in de zomer en nazomer, het hangt ervan af wanneer er exact gemaaid wordt (de eerste keer is meestal na 15 juni).

Hoelang duurt het?

Dat hangt af van de grootte van het grasland, maar duurt vaak langer dan verwacht. Je ziet het werk achteraf wel. Als je toch een idee wilt hebben: 250 à 300 m² (dat is niet zoveel) is een haalbare grootte voor een kleine dag/namiddag met een groep van 15-20 piepers.

HOE HOU JE DE MOTIVATIE ERIN?

Rijven & raven: voorzie muziek, zing de longen uit je lijf, of bouw achteraf een feestje!

Wedstrijdvormen:

- Groepjes en om ter hoogste hoop maaisel maken
- Zoveel mogelijk maaisel in één keer mee met de rijf nemen
- Een stukje terrein zo snel mogelijk zo goed mogelijk
- Als je met zakken werkt: zoveel mogelijk in een zak krijgen (Zorg dat de zak niet scheurt!)

Zorg voor voldoende afwisseling: laat leden materiaal doorgeven en andere taakjes uitvoeren (rijven, met rieken in de zakken, zakken/kruiwagens afvoeren, de hoop onderhouden)

Zorg voor voldoende pauzes met tussendoortjes

Zorg dat het zichtbaar is wat je al gedaan hebt: voor- en nafoto's kunnen wonderen doen (baken hiervoor een duidelijk stuk af dat opgeruimd moet worden)

ZIJN ER POTENTIËLE VERVOLGACTIVITEITEN?

Natuurstudie is top! Dit kan in het voorjaar erna (of eventueel nog in de zomer meteen na het maaien). Kijk ook goed uit tijdens het rijven: vaak zitten er hier en daar nog wel dieren in!

Iets experimenteler: je kan ook proberen weven met het gras.

CONTACTPERSONEN

Je lokale Natuurpuntafdeling/NP in de buurt van de kampplaats/Andere terreinbeheerder zoals Regionaal landschap of ANB. Zij weten in welk gebied je kan helpen en kunnen je normaal ook helpen met materiaal en de voorbereiding.

Bwg@jnm.be (de BeheerWerkGroep van JNM) voor al je vragen. Ze kunnen mee zoeken naar een goed gebied in je buurt en je in contact brengen met de terreinbeheerder.

foto: Viktor Vrankten

foto: Viktor Vraniken

